

Марко Васиљевић

Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд, Србија

ПЛЕСНИ САДРЖАЈИ У НАСТАВНИМ ПЛАНОВИМА СРЕДЊИХ БАЛЕТСКИХ ШКОЛА ЗЕМАЉА БАЛКАНА

DANCE CONTENT IN THE CURRICULA OF SECONDARY BALLET SCHOOLS IN THE BALKAN COUNTRIES

САЖЕТАК

У уметничкој средњој школи се стиче опште и уметничко образовање и васпитање у четворогодишњем трајању за обављање послова одговарајућег занимања и за наставак образовања у високошколским установама (Службени гласник РС, број 52/2021). У свим земаљама Балкана постоје школе уметничке школе које се баве едукацијом балетских играча. С тим у вези циљ овог рада је упоредити место плесних садржаја у плану средњих уметничких школа балканских земаља. У складу са циљем рада извршен је преглед и анализа наставних планова за средње балетско васпитање и образовање средњих школа из Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Републике Северне Македоније, Републике Словеније, Републике Србије и Републике Црне Горе те извучни предмети који имају у својој основи плесне садржаје. Методе које се у овом раду користе су дескриптивна метода и метода компарације. На основу резултата анализе, дошло се до закључка да стручно-теоријски предмети који имају плесни садржај постоје у свим анализираним наставним плановима. Потврђују се разлике присутне у називима изборних смерова. Што се тиче самих установа оне се разликују према томе што омогућују школовање кадрова са једним, два или три излазна профила у зависности од одабраног смера. Извршеном компаративном анализом наставних планова закључује се, да су присутне разлике у врсти предмета који у плановима постоје, а да имају плесни садржај, њиховим називима, као и фонду часова који је за њих планиран. Такође су уочене и разлике, у укупном броју часова планираних за исте смерове у различитим васпитно-образовним установама.

Кључне речи: ФОНД ЧАСОВА / СТРУЧНО-ТЕОРИЈСКИ ПРЕДМЕТИ / КЛАСИЧАН СМЕР / САВРЕМЕНИ СМЕР / НАРОДНИ СМЕР

ABSTRACT

In art high school, general and artistic education and upbringing are acquired in a four-year duration for performing jobs of appropriate occupation and for continuing education in higher education institutions (Official Gazette of RS, No. 52/2021). There are art schools

in all Balkan countries that educate ballet dancers. In this regard, the aim of this paper is to compare the place of dance content in the plan of secondary art schools in the Balkan countries. In accordance with the aim of the paper, a review and analysis of curricula for secondary ballet education of secondary schools from Bosnia and Herzegovina, the Republic of Croatia, the Republic of Northern Macedonia, the Republic of Slovenia, the Republic of Serbia and the Republic of Montenegro and extractive contents. The methods used in this paper are the descriptive method and the comparison method. Based on the results of the analysis, it was concluded that professional-theoretical subjects that have dance content exist in all analyzed curricula. The differences present in the names of electoral directions are confirmed. As for the institutions themselves, they differ in that they enable the training of staff with one, two or three output profiles, depending on the chosen educational route. The performed comparative analysis of the curricula concludes that there are differences in the type of subjects that exist in the curricula, and that they have dance content, their names, as well as the fund of classes planned for them. Differences were also noticed in the total number of classes planned for the same directions in different educational institutions.

Key words: CLASS OF CLASSES / PROFESSIONAL-THEORETICAL SUBJECTS / CLASSIC EDUCATIONAL ROUTE / CONTEMPORARY EDUCATIONAL ROUTE / FOLK EDUCATIONAL ROUTE

1. УВОД

Сагласност у тврдњама данашњих педагога, дидактичара и андрагога да са повећањем образовног нивоа становништва једне државе, економски напредак постаје, „у неку руку неизбежан“, упућује на уверење да побољшање квалитета наставног плана и програма основног образовања и васпитања представља важну и веома одговорну област друштвеног живота (Рајчевић, 2016). Међутим, може се рећи да важност квалитета наставног плана и програма, има великог значаја и у средњошколском образовању и васпитању јер ученицима омогућава стицање општих и стручних знања и способности ученика за даље школовање, односно за рад, заснована на достигнућима науке, технологије, културе и уметности (Васиљевић, 2021). У уметничкој средњој школи се стиче опште и уметничко образовање и васпитање у четворогодишњем трајању за обављање послова одговарајућег занимања и за наставак образовања у високошколским установама (Службени гласник РС, број 52/2021). Дате чињенице упућују да се средње балетско образовање стиче у уметничкој средњој школи.

Балет се сврстава у групу уметничких плесова, као врхунски облик уметничког стваралаштва, који је настао од ренесансних плесова са свечаним опхођењем. Прва школа (Академија плеса) основана је у Паризу 1662. чији је задатак био да плес сачува од грешака и да усавршава балетску технику у одређеном правцу и по одређеним правилима (Магазиновић, 1951). Од тог момента, па све до данас постоје школе у којима се оспособљавају плесачи у простору уметничког плеса.

Наставни план представља школски документ у којем се прописују наставни предмети који ће се проучавати у одређеној школи, затим редослед проучавања тих подручја или предмета по разредима или семестрима, те недељни број часова за поједини наставни предмет (Рајчевић, 2016). Средње уметничке школе, као и све остале средње школе, имају прописане наставне планове, који су усмерени ка уметничком простору за који се ученици образују.

Плес се сматра једним од изузетно значајних садржаја у наставном плану и програму, с обзиром да доприноси напретку у процесу учења (Graves & Townsend, 2000; Koff, 2000; Richardson & Oslin, 2003), подстиче слободу изношења сопствених идеја, осећања и ставова (Purcell, 1994). У самим уметничким школама, поред музике, плес представља основну сферу интересовања и будућег занимања ученика који похађају дате васпитно-образовне установе. Имајући то у виду, као и значај плесова на развој и очување био-психо-социјалних карактеристика појединца, предмет овог рада су плесни садржаји у плановима уметничких средњих школа балканских земаља. С тим у вези циљ рада је упоредити место плесних садржаја у плану средњих уметничких школа балканских земаља.

2. МЕТОД

У раду су примењене дескриптивна метода и метода компарације. Анализирани су плесни садржаји из шест наставних планова средњих уметничких школа из Босне и Херцеговине (Srednja muzička škola Sarajevo, 2019.), Републике Хрватске (Škola za klasični balet Zagreb, 2019.), Републике Северне Македоније (Državni umjetnički i baletni školski centar "Pija Nikolovski-Luj", 2012.), Републике Словеније (Konzeravatorij za glazbo in balet Maribor, 2016.), Републике Србије (Балетска школа "Лујо Давичо", 2015.) и Републике Црне Горе (Službeni list Crne Gore, 2008).

Планови су анализирани у односу на следеће варијабле: врста и назив смера, предмети са плесним садржајем и фонд часова.

Укупан број часова се рачунао у сваком наставном плану на исти начин, са претпоставком да свака година има 35 радних недеља.

3. РЕЗУЛТАТИ

Компаративном анализом (КА) наставних планова за средње балетско васпитање и образовање средњих школа из Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Републике Северне Македоније, Републике Словеније, Републике Србије и Републике Црне Горе могу се уочити одређене сличности и разлике.

Установе се разликују према томе што омогућују школовање кадрова са једним, два или три излазна профила у зависности од одабраног смера. Школе које омогићавају школовање са једним изборним смером (Класичан балет) су Средња музичка школа Сарајево (Босна и Херцеговина) и Конзерваторијум за музику и балет Марибор (Република Словенија). За разлику од њих два могу излазна профила постоје у Школи за класичан балет Загреб (Република Хрватска) а то су „Одјел за

класични смер“ и „Одјел за народне плесове“, као и у Уметничкој школи за музику и балет “Васа Павић” - Подгорица (Република Црна Гора) која има „Класични смјер“ и „Савремени смјер“. Анализирани су две школе са три изборна смера. Једна од тих школа је Балетска школа “Лујо Давичо” - Београд (Република Србија) са смеровима „Играч класичног балета“, „Играч савремене игре“ и „Играч народне игре“, а други је Државни уметничко-балетски школски центар “Илија Николовски-Луј” - Скопље (Република Северна Македонија) са смеровима „Балетски играч / балерина - класичан“, „Балетски играч / балерина - модеран“ и „Традиционални играч / певач“.

С обзиром да је анализом уочено да се у називима смерова најчешће појављују термини „класични“, „савремени“ и „народни“, у рада поменути смерови биће названи: „класичан смер“, „савремени смер“ и „народни смер“.

Компаративном анализом наставних планова уочава се постојање смера за класичан балет у свим наставним плановима који су анализирани. У Табели 1. представљени су стручни предмети са плесним садржајем који се појављују у плановима шест анализираних уметничких школа у „класичном смеру“.

Табела 1. Укупан број часова стручних предмета који имају плесни садржај за класичан смер подељен по земљама у којима се школе налазе.

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ СА ПЛЕСНИМ САДРЖАЈЕМ - КЛАСИЧАН СМЕР	СРБИЈА	ЦРНА ГОРА	ХРВАТСКА	БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА	СЛОВЕНИЈА	МАКЕДОНИЈА	распон	
							мин	макс
Класичан балет	1680	1120	1680	1680	1400	1400	1120	1680
Историјски балске игре	70	70	70	70		140	70	140
Савремена игра	525	420	140		210	280	140	525
Карактерне игре		280	280	280		280	280	280
Класична подршка			140	210	280	210	140	280
Репертоар класичног балета	420	140		280		280	140	420
Дуетна игра	210	140					140	210
Сценске народне игре	385							
Игре хх века		175						
Фолклорна игра						70		
Укупно	3290	2345	2310	2520	1890	2660	1890	3290

Број стручних предмета у којима се појављује плесни садржај за дати смер је у распону од 3 до 7. Највећи број предмета је у плану македонског Државног уметничко-балетског школског центра „Илија Николовски-Луј“ и Уметничке школе за музику и балет „Васа Павић“ (7), док се најмањи број стручних предмета налази у плану Конзерваторијума за музику и балет Марибор (3).

Распон укупног броја стручних часова са плесним садржајем у анализираним наставним плановима је од 1890 до 3290. Установа са највећим бројем часова стручних предмета за дати смер је Балетска школа „Лујо Давичо“ (3290), док је установа са најмањим бројем часова Конзерваторијум за музику и балет Марибор (1890).

Компаративном анализом наставних планова 6 балканских земаља уочава се постојање савременог смера у наставним плановима Државног уметничко-балетског школског центара „Илија Николовски-Луј“ са 4 стручна предмета који имају плесни садржај, Балетске школе „Лујо Давичо“ са 8 и Уметничке школе за музику и балет „Васа Павић“ са 9 таквих стручних предмета. У Табели 2. представљени су стручни предмети са плесним садржајем који се појављују у 3 плана анализираних уметничких школа у „савременом смеру“.

Табела 2. Укупан број часова стручних предмета који имају плесни садржај за савремени смер подељен по земљама у којима се школе налазе

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ СА ПЛЕСНИМ САДРЖАЈЕМ - САВРЕМЕНИ СМЕР	СРБИЈА	ЦРНА ГОРА	МАКЕДОНИЈА	распон	
				мин	макс
Савремена игра	1400	700	1400	700	1400
Класичан балет	1015	560	700	560	1015
Дуетна игра	70	70		70	70
Модерна подршка	140	70		70	140
Историјско балске игре	70	70		70	70
Игре хх века (плесови)	70	175		70	175
Репертоар	210		280	210	280
Карактерне игре		280	280	280	280
Сценске народне игре	385				
Репертоар клас. балета		140			
Класичан балет сс		280			
Укупно	3360	2345	2660	2345	3360

Распон укупног броја стручних часова у анализираним наставним плановима је од 2345 до 3360. Установа са највећим бројем часова стручних предмета за дати смер је Балетска школа „Лујо Давичо“ (3360), док је установа са најмањим бројем часова Уметничка школа за музику и балет „Васа Павић“ (2345).

Урађеном КА наставних планова уочава се постојање народног смера у наставним плановима Државног уметничко-балетског школског центара „Илија Николовски-Луј“ са 6 стручних предмета који садрже плесни садржај, Балетске школе „Лујо Давичо“ са фондом од 7 предмета и Школе за класичан балет Загреб са

5 стручних предмета са плесним садржајем. У Табели 3. представљени су стручни предмети са плесним садржајем који се појављују у 3 плана анализирних уметничких школа у „народном смеру“.

Табела 3. Представљен је укупан број часова стручних предмета који имају плесни садржај за народни смер подељен по земљама у којима се школе налазе.

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ СА ПЛЕСНИМ САДРЖАЈЕМ – НАРОДНИ СМЕР	СРБИЈА	ХРВАТСКА	МАКЕДОНИЈА	распон	
				мин	макс
Народна игра – главни предмет	1120	1260	1120	1120	1260
Класичан балет	455	140	70	70	455
Основи кореографије	70	35		35	70
Карактерни плесови		140	70		
Репертоар народне игре	210				
Сценске народне игре	315				
Савремена игра	175				
Историјско балске игре	70				
Глазбени и плесни фолклор		140			
Историјске игре			70		
Обредне игре			70		
Балкански народни песови			70		
Укупно	2415	1715	1470	1470	2415

Распон укупног броја стручних часова који садрже плесни садржај у анализираним наставним плановима је од 1470 до 2415. Установа са највећим бројем часова стручних предмета за дати смер је Балетска школа „Лујо Давичо“ (2415), док је установа са најмањим бројем часова Државни уметничко-балетски школски центар „Илија Николовски-Луј“ (1470).

4. ДИСКУСИЈА

Извршеном КА датих наставних планова првенствено показују разлике у броју и врсти понуђених излазних профила у датим установама. Постоје две школе које нуде три излазна профила, две које нуде два и две које нуде један излазни профил. Дати профили су именовани заједничким називима и то су: „Класичан смер“, „Савремени смер“ и „Народни смер“.

Свеобухватном КА утврђено је да стручни предмети са плесним садржајем постоје у свим анализираним наставним плановима, као и смер за класичан балет.

Максимална разлика у броју предмета који имају плесни садржај из два анализирана наставна плана, а да су са класичног смера, је 4 предмета, а разлика у броју часова датих предмета износи 1400 часова. У наставним плановима остоје предмети који се појављују у више наставних планова као и они који се појављују само у једном наставном плану. Стручних предмета са плесним садржајем за класични смер који се појављују у више наставних планова је 7 и да највећу разлику у броју организованих часова чини предмет класичан балет са 560 часова разлике у односу на остале предмете. Предмета који се појављују у само једном наставном плану има 3, а највећи фонд часова имају сценске народне игре са 385 часова.

Компаративном анализом показало се да савремени смер постоји у 3 од 6 анализираних наставних планова. Максимална разлика у броју предмета између два анализирана наставна плана је 5 предмета, а разлика између два анализирана плана у броју часова износи 1015 часова. Као и код класичног смера, тако и у савременом смеру у наставним плановим постоје предмети који се појављују у више наставних планова као и они који се појављују само у једном наставном плану. Стручних предмета са плесним садржајем за савремени смер који се појављују у више наставних планова има 8, а највећу разлику у броју организованих часова чини предмет савремена игра са 700 часова разлике поредећи између два плана. Предмета који се појављују у само једном наставном плану има 3, а највећи фонд часова имају сценске народне игре са 385 часова.

Народни смер постоји у 3 од 6 анализираних наставних планова. Максимална разлика у броју предмета између два анализирана наставна плана је 2 предмета, а разлика између два анализирана плана у броју часова износи 945 часова. Као и претходна два анализирана смера тако и народни плесови у наставним плановима имају предмете који се појављују у више наставних планова као и они који се појављују само у једном наставном плану. Стручних предмета са плесним садржајем за народни смер који се појављују у више наставних планова има 4, а највећу разлику у броју организованих часова чини предмет класичан балет са 385 часова разлике поредећи између два плана. Предмета који се појављују у само једном наставном плану има 8, а највећи фонд часова имају сценске народне игре са 315 часова.

Имајући то у виду, да плесни садржаји представљају основу стручно-теоријских предмета свих анализираних наставних планова, што због свог значаја на развој и очување био-психо-социјалних карактеристика појединца, што због њихове неопходности због самих вештина којима ученици требају овладати током школовања, не може да се не примети неочекивано велика разлика у различитим наставним плановима између врсте и броја предмета, као и планираног броја часова.

5. ЗАКЉУЧАК

Дата компаративна анализа указује на вишеструке разлике између анализираних наставних планова са фокусом на плесним садржајима. Чињеница да се школе разликују по броју излазних профила могла се предпосавити јер то зависи од великог броја различитих фактора на које саме установе и не могу у великој мери ути-

цати. Часови са плесним садржајем за све дате установе и њихове излазне профиле представљају основу специфичне припреме ученика током школовања. Међутим, не можемо да се не осврнемо на чињеницу да исти излазни профили у различитим васпитно образовним установама имају и до 1400 часова разлике између предмета у којима се појављују плесни садржаји у периоду од четири године. То значи да у неким установама има скоро душло већи број датих часова. Такође су примећене и многобројне разлике у избору предмета који у наставним плановима постоје, али и у фонду часова код предмета који постоје у више различитих наставних планова. С обзиром на чињеницу да све дате установе имају исти задатак и циљ, сматра се да би највећи могући успех дошао када би оне почеле међусобно сарађивати и размењивати своја знања, искуства и размишљања, те отворивши себи нове хоризонте дошли до потенцијални бољих свеобухватних закључака. Таквим приступом ће се направити још сигурнији и квалитетнији темељ будућим ученицима датих установа односно свима који своју будућност виде у свету балета и других плесних стилова.

ЛИТЕРАТУРА

- Graves, M. A., & Townsend, J. S. (2000). Applying the sport education curriculum model to dance. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 71(8), 50–54.
- Koff, S. R. (2000). Toward a definition of dance education. *Childhood Education*, 77(1), 27–31.
- Магазиновић, М. (1951). *Историја игре*. Београд: Просвета.
- Purcell, T. M. (1994). *Teaching children dance: Becoming a master teacher*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Рајчевић, П. (2016). Наставни план и програм за основну школу и друштвено-економски систем. *Зборник радова Учитељског факултета Призрен - Лепосавић*, 10, 163-174.
- Richardson, M., & Oslin, J. L. (2003). Creating an authentic dance class using sport education. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 74(7), 49–55.
- Васиљевић, М. (2021). *Наставни план средњих балетских школа балканских земаља*. (Дипломски рад). Београд: Универзитет у Београду – Факултет спорта и физичог васпитања.

Интернет везе:

<http://www.ldavico.edu.rs/strana.aspx?id=63&parentid=362>

<http://www.dmbuc.edu.mk/struktura-baletskaUmetnost.htm#nivo1>

https://www.konservatorij-maribor.si/wp-content/uploads/2019/12/Plesna_smer_modul_A_balet.pdf

<http://www.sluzbenilist.me/pregled-dokumenta/?id={C5904CE0-4DA9-47E6-9266-551BFDF3882F}>

<http://muzickasa.edu.ba/plan>

<http://www.skolazaklasicnibalet.hr/wp-content/uploads/2021/11/GODISNJI-PLAN-I-PROGRAM-2021-2022-PDF.pdf>

https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_srednjem_obrazovanju_i_vaspitanju.html